

נועם שיח

מאת אב"ד סאנטוב שליט"א

מנהג ישראל תורה

פניני נועם שיח - א

בראשית תש"פ

מכון אפריון לשלמה

לייקווד תש"פ

כל הזכויות שמורות

למכון אפריון לשלמה

להוצאת שיחות הרב שלמה זלמן פרידמן שליט"א

אב"ד סאנטוב - לייקווד

הרב פנחס בידרמן - הרב נתן נטע פרוש

9996551.z@gmail.com

לקבל גליונות, לנדב גליונות, ולהערות

נא לפנות להנ"ל

קונטרס זה נדבת

הנגיד החסיד המפואר

מו"ה יהושע הלוי וויינפעלד הי"ו

גבאי נאמן דקהל "זכרון אלעזר" סאנטוב לייקווד

לע"נ מופת הדור כ"ק הרה"ק מריבניץ

מרון חיים זאנוויל ב"ר משה זצוקללה"ה

הוא ימליץ טוב בעדנו

יומא דהילולא קדישא כ"ד תשרי

מנהג ישראל תורה

פניני "נועם שיח" - א

מלוקטים מהגליונות שי"ל במשך השנים

בספר "חיים שיש בהם" ראיתי אימרא נפלאה: אנו אומרים בתפילת הימים הנוראים "ועקידת יצחק ברחמים לזרעו תזכור". ולכאורה למה נקראת העקידה דווקא בשם "עקידת יצחק", ומתייחסת כמעשה גבורה של יצחק, והלא אברהם אביו עשה דבר לא פחות גדול מזה, שכן הוא זכה לבנו לאחר כל כך הרבה שנים בהיותו כבן מאה, והוא היה בנו יחידו, ועם כל זה היה מוכן לשוחטו כי כן ציוה הקב"ה, ולמה א"כ מתייחס המעשה גבורה רק ליצחק ולא לאברהם.

וביאר, שאמנם אברהם אבינו מעלתו היתה גדולה מאוד, שכן בהיותו עדיין בן שלש שנים הכיר את בוראו ומאס בכל העבודות זרות למיניהם, אמנם עם כל זה היא הנותנת, שהיות והאמונה הגיעה אליו מעצמה מהתבוננותו העמוקה הפנימית שיש בורא עולם, א"כ הלא היה חסר לזה המסורה, שכן אמונה שבאה על ידי מסורת אבות מדור דור היא אינה דומה לאמונה שבאה מהכרה פנימית עמוקה בלי מסורת.

לכן יצחק שהיה איתן באמונתו במעשה העקידה, ואמונתו נוצקה ונתייסדה ע"י מסורה מאביו אברהם אבינו, היא האמונה המיוחדת שאנו צריכים ללמוד הימנה, ולזאת בחרו חכמינו ז"ל לכנות ולייחס את העקידה ליצחק דווקא - "עקידת יצחק" -

להורותינו ענין נשגב זה שעיקר האמונה היא האמונה הבאה במסורת מדור דור.

הנה הגה"ק מרן ה"חתם סופר" זי"ע ביאר את מאמר חז"ל (מסכת שבת דף י"ד ע"א): כל האוחז את המצוות של התורה "ערום" – כלומר – כמו שהם כתובים, בלא המסורה שקבלו מדור דור, אזי נקבר הוא ערום – ערום בלי מצוות – כי עיקר קיום מצוות התורה הוא על ידי המסורה והמנהגים הבאים בעקבותיהן, ועל זה חייבים לעמוד בתוקף על המשמר לא לזוז כמלוא נימה ממה שנהגו וקיבלו במסורה, ואז זוכים לקיום הפסוק (משלי י', ט'): הולך בתום ילך במח.

איתא בחז"ל (מסכת שבת דף י"ב ע"ב): לא יקרא לאור הנר שמא יטה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע "אני אקרא ולא אטה", פעם אחת קרא וביקש להטות, אמר "כמה גדולים דברי חכמים, שהיו אומרים לא יקרא לאור הנר!" רבי נתן אומר "קרא והטה וכתב על פנקסו: אני ישמעאל בן אלישע קריתי והטיתי נר בשבת, לכשיבנה בית המקדש אביא חטאת שמנה" ע"כ.

והנה בהגהות מהר"ץ חיות שם מביא בשם הגר"א מווילנא זצ"ל דבר נפלא, דהנה דברי רבי ישמעאל לכאורה אינם מובנים, דהרי זה שחכמים אסרו לקרוא לאור הנר, הלא ידע מעיקרא, וא"כ למה אמר "כמה גדולים דברי חכמים שהיו אומרים לא יקרא לאור

הנר", ועוד, דהיה לו לשבח טעם הגזירה – "שמא יטה" – דבזה נכשל, ולא רק עצם האיסור לקרוא לאור הנר.

ברם מבואר בחז"ל (מסכת סנהדרין דף כ"א ע"ב): אמר רבי יצחק מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי שתי מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם, כתיב לא ירבה לו נשים, אמר שלמה "אני ארבה ולא אסור", וכתיב ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו את לבבו. וכתיב לא ירבה לו סוסים, ואמר שלמה "אני ארבה ולא אשיב", וכתיב ותצא מרכבה ממצרים בשש וגו', א"כ חזינן דרק כשנתפרש טעם האיסור אז יכולים לבוא למכשול, ולא כשהאיסור נשנית בסתם ולא מפורש טעם וסיבת האיסור.

והנה במשנה במסכת שבת נאמר סתם "לא יקרא לאור הנר", בלא נתינת טעם וסיבה על איסור הקריאה לאור הנר, ורק בברייתא נתפרש הטעם שאסרו לקרוא לאור הנר "גזירה שמא יטה", ורבי ישמעאל בראותו סיבת האיסור חשב בדעתו "אני אקרא ולא אטה", מפני שחשב שלפני גדול כמותו לא נאמר האיסור, כדרך שאמר שלמה "אני ארבה ולא אסיר", ולבסוף לאחר שנכשל רבי ישמעאל אמר "כמה גדולים דברי חכמים" – היינו חכמים במשנה – שאמרו סתם "לא יקרא לאור הנר" – ולא נתנו סיבה על האיסור, כי רק על ידי נתינת הטעם היה מקום לרבי ישמעאל למעות, ואם לא היו אומרים הטעם, היה זה איסור גמור בכל אופן, שיש לחוש לזה בלא להבין את הטעם, ואז לא היה נכשל...

שמעתי סיפור נורא שאירע בירושלים, היה זה בשנה שחל שביעי של פסח ביום שישי, ובשבת קודש שלאחריה היה בארץ ישראל אסרו

חג. והנה ידוע, שיש משפחות שבשנה כזו – למרות שאינם אוכלים חמץ בשבת אסרו חג – מ"מ על אכילת קטניות אינן מקפידין, ברם יש כאלו משפחות שכן מקפידין להחמיר שלא לבשל בשביעי של פסח קטניות לשב"ק, כי ביו"ט נוהגין שלא לאכול קטניות, ויש שנוהגין להקל כמו שיש נוהגין לבשל קניידלאך – שרויה – בחו"ל, ואין כאן המקום להאריך בכל פרטי ההלכה.

במשפחה אחת מיקירי קרתא ירושלים נהגו להחמיר בשבת זו שלא לבשל קטניות לשבת אסרו חג, אמנם אחד הבנים שמע בחול המועד פסח שיעור מרב אחד, ובתוך דבריו אמר הרב שעל פי הלכה אין שום איסור לבשל קטניות בשביעי של פסח לצורך שבת אסרו חג – וחשב הלה – שכנראה המסורה מבית אביו שלא לבשל היא סתם חומרא, והיות ולפי ההלכה אין שום איסור, אזי לא צריכים להתייחס למה שנוהגין בבית אבותיו, ואכן החליט לבשל קטניות לכבוד השבת בשביעי של פסח.

האברך לקח בטעות "גריסי שעורה" – בחשבו שהם קטניות – ובאמת הם חמץ גמור, ובישולם לכבוד שבת קודש, ורק לאחר שסיפר את הדבר לחבריו, אמרו לו הללו בפליאה ובחרדה שהוא בישל חמץ גמור בפסח! ועכשיו יש שאלה על הכלים מה דינם...

הנה עכשיו הבין הלה, שלא כדאי להיות "אויבער-חכם" – ואם יש מסורה מיוחדת במשפחה לנהוג מנהג מסויים, יש לנהוג כן בכל תוקף גם אם אין מבינים טעמה ומשמעה...

סיפר לי הגה"צ רבי יחיאל מיכל דסקל שליט"א ראש ישיבת "צמח צדיק" וויז'ניץ בבארא פארק, שפעם בימות הקיץ, כששהה עם

ישיבתו בקאנטרי לשבת התוועדות, רצו בליל שבת קודש לערוך את הבאטע לזמן ארוך, ומפאת שה"זמן" של הדלק"נ הוא מאוד מאוחר, החליטו שהם יתפללו מוקדם ויקבלו שבת ויתפללו ערבית מבעוד יום, ואח"כ בלילה הם יחזרו ויקראו קריאת שמע.

והנה בישיבתו למדו אז כמה נכדים של כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א, ובראחמיסטריווקא מקפידים שלא לעשות כך – דהיינו שאין מתפללים ערבית מוקדם מהזמן אף אם יקראו אח"כ ק"ש בלילה – ולכן לא ידעו הנכדים מה לעשות, אם להתנהג כמו כל הבחורים בישיבה או להתפלל בלילה ביחידות, והלכו לשאול בעצת זקנם הגדול הרבי שליט"א כדת מה לעשות.

הרבי שמע את שאלתם, וכך אמר להם: בחור הלומד בישיבה, אין לו לשנות דבר ממסגרת הישיבה – אין לו שעון לעצמו, ואין לו "מנהגים" משלו – מה שעושים בישיבה, כך הוא צריך לעשות! הוא צריך להעמיד עצמו להישיבה מתחילה ועד סוף, ואם הם מתפללים מוקדם, עליו לעשות גם כן כך, וא"כ, כל מה שמחליטים צוות הישיבה, עליכם לעשות כך, ולא להסתכל ולחשוב מהמנהגים שלכם...

כעין זה אירע לפני שנים אצל אחד מבניי, שלמד בישיבה אחת, ששם היה סדר הלימוד גם בליל אידם – ניט"ל, והיות שאצלנו אין לומדים בלילה זה, הלכתי לשאול את כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א, אם בני ילמד בישיבה את הסדר הרגיל, אף בזמן שהוא ניט"ל, או שמא ישתמט מללמוד.

והשיב הרבי, שבחור הלומד בישיבה, ושם עושים סדר לימוד בליל ניט"ל, צריך הוא לשבת ביחד עם שאר הבחורים, ואסור לו להשתמט ולהפריע ולא להגיע, שכן הוא צריך להעמיד עצמו להישיבה, וכל מה שמחליטים בשבילו, עליו לעשות מתחילה ועד סוף, רק – הוסיף הרבי – אם יוכל להסתדר באין רואה, ולא לעשות

מצב מזה, הוא יוכל לשבת בזמן הלימוד, ולעיין בהסכמות על ספרים...

בשנים עברו, ראיתי אצל אבי מורי ז"ל (הרה"ח הנעלה מו"ה יעקב אלעזר ב"ר שלמה זלמן ז"ל - נלב"ע ד' שבט תשס"ב), את גודל התאמצותו שלא לנטות כמלא נימא מהנהגותיו הטובים אשר קיבל מאבותיו. הסיפור שלפנינו אירע בחנוכה האחרון לימי חייו:

בבוקר של "זאת חנוכה", התקשר אלי אבי ז"ל ממטת חליו בבית החולים, ואמר לי בסגנונו העדין, אם הדבר אפשרי, אבקש שתבא היום עם כל הילדים אלי בבית החולים...

הדבר היה אצלי פלא גדול, כי ידעתי את דרכו, שמעולם לא דרש שום דבר ממני בעד עצמו, ומעולם לא הטיל עול ולא לחץ עלינו לעשות דבר למענו, ומה יום מיומיים שהוא מבקש ממני להביא את הילדים, התחלתי לפחד שמא הורע מצבו ר"ל, וחרדה אחזתני בהעלותי זאת על לבי, כי לא מצאתי שום סיבה אחרת.

אזרתי עוז והצגתי הרהורי לבי לפני אבא בטלפון, בטרם יצאתי מביתי, "האם אינך מרגיש טוב?", שאלתי. אבי הבין את דאגתי, וענה ואמר לי, המצב שלי הוא כמו שהיה אתמול ושלושום – ובכל זאת הנני מבקש שתביא את הילדים לכאן – אם אפשרי לך.

השתוממתי על דבריו, כי בתחילת החנוכה הבאנו את כל הילדים אליו לבית החולים, וכדרכו חילק לכל אחד מתנה מיוחדת אשר הכין מראש, ובעצמו רשם על כל מתנה שם הילד. אבי הבין את תמיהתי, וענה ואמר "אמת נכון הדבר שהילדים כבר ביקרו אצלי בימי החנוכה, וחילקתי להם מתנות, וזימרו לפני מעוז צור, ונהניתי מאד, אך מכיון

שמנהגי לחלק להם מדי שנה מעות חנוכה, וזאת הפעם שכחתי בעת שהיו אצלי בבית החולים, על כן שאלתי ובקשתי אם אפשר שיבואו הילדים שוב היום "זאת חנוכה" בעוד יום, כדי שאוכל לחלק להם מעות חנוכה...

בימי בחרותי, הדפיס אדם אחד קונטרס מצוייר עם כל השיעורים של הכזיתים מצה ומרור בליל פסח, הוא צייר בדיוק את גודל הכזית מצה והכזית מרור שיכולים לפי זה למדוד ולדעת בדיוק את השיעורים. בליל הסדר, הוצאתי את החוברת, והתחלתי למדוד לפי הקונטרס, וראיתי שלאבי חרה הדבר ולא נהנה מזה, ואח"כ הסביר לי ואמר, שהוא זוכר עדיין את ליל הסדר בבית זקנו הגדול הגאון החסיד רבי צבי הירש פרידמן זצ"ל, מראשי הלשכה החרדי באונגארן, ואצלו לא ראיתי כל זה...

הרה"ק מרן ה"אהבת ישראל" מוויז'ניץ זי"ע אמר פעם ליחסן אחד: אתה, יש לך מזל – "די האסט א אויסגעטראטענע וועג" (יש לך דרך סלולה ומוכנה) – אמנם, אם באמת תלך בדרך זה ותתנהג כדרכי אבותיך, אז אכן הרווחת, אבל אם לא תלך בדרך זה, אז מה יש לך מכל היחוס, ומה יש לך מכל הדרך הסלולה לך כבר, אם אתה לא הולך בין כך בדרך זה...

חסידי סקולען בלייקווד מספרים, שהם באו אל הקודש פנימה לשאול את כ"ק האדמו"ר מסקולען-לייקווד שליט"א, אם הם יכולים לעלות על הציון הקדוש של כ"ק מרן הגה"ק מסקולען זי"ע גם בשנה

הראשונה, שכן ידוע שהרבה נוהגין שלא לעלות בשנה הראשונה על הציון של הנפטר.

השיב להם הרבי שליט"א במתק לשונו, שהנה הטעם שאין עולין בשנה הראשונה הוא מפני שאז הנשמה עסוקה עם עצמה ומניחין לה מנוחה (ראה בזה"ק פ' ויחי דף רכ"ה ע"א וע"ב), אכן – אומר הרבי – אבי הקדוש זי"ע מעולם לא היה עסוק עם עצמו – ער איז קיינמאל נישט געווען פארנומען מיט זיך – והיה כל כולו בשביל אחרים, ולכן אתם יכולים לעלות על ציונו הקדוש גם בשנה הראשונה...

שמעתי פעם ממו"ח שליט"א, ששמע מאמו ע"ה, שפעם שהה הגה"צ רבי ישראל סלנטר זצ"ל ביו"ט פסח בבית זקינה הרה"ח המפורסם מו"ה וואלף פאפנהיים ז"ל, יושב ראש אגודת ישראל בעיר ווינא יצ"ו, ולפני פסח ביקש זקינה מאת רבי ישראל סלנטר להודיע לו איזה חומרות הוא נוהג בפסח, כדי שיוכל מבעוד מועד להכין בשבילו את כל מה שהוא צריך כבשבתו בביתו. אמר לו רבי ישראל בגודל מידותיו "יש לי חומרא אחת, ועל זה אני מאד מחמיר – אני מחמיר לאכול את כל מה שהבעל הבית אוכל"...

זכיתי להיכנס כמה פעמים אצל האי גאון וצדיק רבי יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל – הנודע בשם ה"סטייפלער", ואני רוצה לספר סיפור שאירע עמי.

ידוע, שאת ספריו "קהלות יעקב", לא מכרו בחנויות הספרים – אם מיישהו רצה לקנות את ספריו, היה עליו לטרוח ולרדת אליו בבית ולקנות ממנו. היות ומרן הסטייפלער זצ"ל לא שמע היטב ל"ע, לכן מי שרצה לומר לו משהו, היה צריך לרשום על גבי גליון את מבוקשו, והוא עיין בהכתב וענה לו תשובה. וכמו כן מי שרצה לקנות ספרים ממנו, היה צריך לכתוב על הפתק איזה ספרים בדיוק הוא רוצה, ואז היה נותן לו את הספרים.

פעם אחת בהיותי בארץ ישראל, הלכתי אל הסטייפלער זצ"ל במוצאי יום הקדוש. הסטייפלער ישב ואמר תהלים בשמחה גדולה ובהתרגשות (מנהג צדיקים הקדמונים) – כתבתי על פתק רשימה של ספרים שחפצתי לקנות אצלו, והגשתי לו את הרשימה.

הסטייפלער זצ"ל עיין בפתק שמסרתי לו, ואמר לי: אני נוהג שלא לעסוק עם מעות בעודי לבוש בבגדי שבת, מחשש שמא אשכח ואכניס את המעות לתוך בגדי השבת והם ישארו שם עד השבת הבאה... ולכן הוא לא יכול למכור לי את הספרים. כתבתי לו בחזרה על הפתק – שאני לוקח אחריות – שלא יכניס את הכסף לתוך בגדי השבת. חזר הסטייפלער ושאלני אם אני יכול לחזור ולהיכנס אליו למחרת, וכתבתי לו בחזרה שלמחרת אני נוסע לאמריקא ואינני יכול.

אז הרהר הסטייפלער כמה רגעים, ואח"כ קם ממקומו ואמר לי שהוא כבר חוזר, והוא יצא.

נשארתי בחדרו לבד, אני ממתין חמש דקות – עשר דקות – חמש עשרה דקות – עד שלבסוף הסטייפלער נכנס לחדר.

מה מאוד נדהמתי לראותו לבוש בבגדי חול! – הסטייפלער זצ"ל יצא והחליף את כל בגדיו – מראשו ועד כף רגלו! – הוא לבש את הטלית קטן של ימות החול וכו', ואפילו את הכפה שעל ראשו הוא

החליף! ורק אז לקח ממני הסטייפלער זצ"ל את המעות והכניסם מיד במגירה שבשולחנו...

הרה"צ מוויז'ניץ שליט"א, בנו הגדול של מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק, סיפר לי דבר נפלא, וכך סיפר:

מרן הגה"ק מסאטמאר זי"ע היה מדקדק לתקוע שופר בראש השנה אצל הבימה, ולא כמנהג כמה אדמורי"ם שנוהגים לתקוע אצל מקום מושבם בבית המדרש, ואף לאחר שניסו לדבר על לבו שיסכים לתקוע אצל מקומו ולא אצל הבימה, לא אבה לשנות את מנהגו מימים ימימה.

פעם שמע הרבי מסאטמאר, שהרה"ק מרן בעל "אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע נוהג לתקוע אצל מקומו ולא אצל הבימה, ופנה הרבי מסאטמאר להרה"ח ר' וולביש כ"ץ שליט"א - חסיד סאטמאר שלמד בישיבת וויז'ניץ - ושאל אותו אם אכן אמת הדבר שמרן ה"אמרי חיים" נוהג לתקוע אצל מקומו, והשיב לו שאכן כן הוא נוהג לתקוע אצל מקומו, ושוב שאל אותו הרבי מסאטמאר "דו האסט געזען?", וענה לו שכן, ואז תקע הרבי מסאטמאר אצל מקומו בביהמ"ד ולא אצל הבימה...

הנה ידוע, שכל הימים שבין פסח לעצרת, הם ימים של הכנה לקבלת התורה, ומה טוב ומה נעים שימים אלו מתחילים ביום טוב

פסח, שבו מתחדד ענין המסורה, שכן מסורת הוא הסייג לתורה (מסכת אבות פ"ג, משנה י"ג), ולכן מתחילים מיד לחנך עם ענין המסורה בעת שמתחילים לעשות הכנה לקבלת התורה, שכן רק בדרך זה נהיה בטוחים שבעז"ה יהיה קיום להתורה הקדושה.

והנה, כאמור לעיל, אחד מסממניה הבולטים של יו"ט פסח הוא ענין המסורה והמנהגים, בפסח נאמר (שמות י"ג, ה'): והגדת לבנך ביום ההוא, שכן בפסח המסורה עוברת מדור אל דור, בפסח מוצאים ג"כ שהבנים עורכים את ה'סדר נאכט' אצל הוריהם, והמנהגים עוברים אצל הילדים בדרך ישראל סבא – כל משפחה תחת מנהגיה וחומרותיה – שאין רואים כזה ביו"ט אחר, והדבר מלמדנו שזהו ההכנה לקבלת התורה, שמירת המסורת.

ולכן מה טוב ומה נעים מה שתקנו חז"ל ללמוד החל משבת אחר פסח "פרקי אבות", שכן בימים אלו התחילה העברת והנחלת המסורה והמנהגים מדור דור להצאצאים אחריהם, ולכן נקראים המשניות "פרקי אבות", שכן מסכת אבות מתחילה במשנה (פ"א, משנה א'): משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע וכו', שהתורה בנויה ועומדת על מסורה דור אחר דור מאב לבן, ויש צורך גדול בעמידה איתנה על המשמר לבלתי לשנות כמלוא נימה מהמנהגים ומהמסורות שינקנו אצל אבותינו, ורק כך נוכל לומר בצדק "זאת התורה לא תהא מוחלפת" ותהיה עמידה איתנה ויצוקה לתורתנו הקדושה, וכמו שכתוב במסכת אבות (פ"ג משנה י"ג): מסורת סייג לתורה, שהמסורת מדור דור היא המעמידה את התורה, ורק כאשר מקיימים ולומדים את מה שה"אבות" מנחילים לנו, אז יש קיום ויסוד לתורתנו הקדושה.

מספרים, שהגה"צ רבי זונדל קרויזר זצ"ל, מפארי וחשובי יקירי קרתא דשופריא, היה נוהג כל השנים להתפלל תפילת שחרית כותיקין, ומעולם לא איחר להתפלל. לעת זקנותו, נפל פעם בדרכו לתפילת ותיקין, ועד שהתפנו להקימו ולעזור לו להסתדר, ועד שחזר לאיתנו, לקח זמן מה, וכבר היתה השעה קרובה לתפילת ותיקין, נענה אחד ואמר לו "עדיין אפשר להספיק (אניאגן) להתפלל ותיקין", אמר לו רבי זונדל "אניאגן דאס דאווענען – דאס נישט!" (להספיק התפילה – זה אינני רוצה)...

מספרים שפעם אחת הגיע אחד לביתו של הגאון רבי אהרן לייב שטיינמן זצ"ל לפני פסח, והבחין בחבית מלאה מים על גדותיה – "מה פשר החבית הזו?" התעניין, והרב השיב כי ישנה חומרא שלא להשתמש במים מן הברז בפסח, משום שבחג עצמו אין ביטול חמץ אפילו באלף. לשמע תשובתו של הרב הקשה אותו יהודי "אבל כל שנה בערב פסח אני מגיע, ומעולם לא ראיתי את הרב נוהג בחומרא זו, מה קרה השנה?"

השיב הרב "באמת הייתי נוהג תמיד את אותה חומרא, רק שפעם אחת השתמשה הרבנית בטעות במים מהברז, וכשהבחינה בטעות נבהלה כל כך וקראה: 'הכנסתי חמץ הביתה', ניסיתי להרגיע אותה ולומר לה כי זו רק חומרא, אך היא לא נרגעה, לכן הפסקתי את החומרא הזו כליל, כדי להוכיח לה שאכן זו חומרא ולא מעיקר הדין". כעת, הבין אותו יהודי את מה שלא נאמר, שאותה שנה לאחר שהרבנית הלכה לעולמה ונפטרה, שוב חזר הרב לאותה חומרא. זהו פרק של מוסר בקביעת סדר העדיפויות הנכון בחיים ובהליכות בין

אדם לחבירו, שבהם האדם נותן את כל אשר לו, ובלבד שזולתו יחוש טוב יותר.

יש אימרא נפלאה ממרן הרה"ק רבי ישכר דב מבעלזא זי"ע: בהגדה של פסח אומרים "לבן ביקש לעקור את הכל, ארמי אובד אבי" וכו'. ולכאורה יפלא, איך היה בכח לבן הארמי לעקור את הכל, איזה דבר חשב לעשות כדי להשכיח מאתנו את הכל ולעקור מאתנו כל היהדות, על זה משיב בעל ההגדה ואומר "ארמי אובד אבי", הוא רצה להשכיח מאתנו את כל מה שלמדנו וקיבלנו מאבותינו, שלא ננהג כפי המסורה לנו מדור דור וממה שקיבלנו מאבותינו ורבותינו, ואמנם בזה שהיה משכיח מאתנו את מסורת בית אבותינו, היה חלילה יכול להשכיח מאתנו את כל יהדותנו, ורק כאשר בטלה מזימתו ברוב רחמי הבורא וחסדיו, נשארנו ביהדותנו על אף גודל הצרות כל השנים ר"ל.

הרה"ק מרן ה"אמרי חיים" מוויז'ניץ זי"ע היה רומז בפסוק (שמות י', ט): בנערנו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותנו בצאננו ובבקרנו נלך כי חג ה' לנו – ר"ל – כאשר בנינו ובנותינו הולכים ביחד עם האבות, אזי אז "חג ה' לנו" – אז הוא יום טוב – כי היו"ט האמיתי הוא כאשר הבנים הולכים בדרכי אבותם ומקיימים את המסורת בית אבות ללא שום פשרה או שינוי ח"ו.

ומענין לענין, הרה"ק בעל אמרי חיים זי"ע היה מפרש את הפסוק שבתוכחה (ויקרא כ"ו, ט): ואכלתם בשר בניכם ובשר בנותיכם תאכלו, שכידוע אי' בספה"ק שכל התוכחה המה ברכות נסתרות, ופירש הרה"ק, ואכלתם בשר בניכם ובנותיכם, שהכתוב מבשר לאבות שיוכלו לאכול 'בשר' אצל הבנים והבנות, שכולם יאכלו את ההכשר

המהודר של האב, וכולם ידבקו במסורת שלו, ואף אחד לא יחליף חלילה את מסורת בית אביו, והכל הוא בתכלית הכשרות...

מיתאמרא משמיה דהרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זי"ע, פעם אחת היה שווער [חותן] שהיו לו שני חתנים, והם היו אוכלים אצלו 'קעסט'. בימים קדומים היה נהוג שהחתנים היו מגיעים להשווער שלהם לאכול את סעודת הערב, וכך נהגו שני חתניו – הם היו באים מידי לילה לאכול אצלו את הסעודה – ברם חתן אחד היה אוכל רק בשרי וחתן אחד היה אוכל רק חלבי, ולכן אכלו כל אחד על שולחן אחר, כפי המבואר בשולחן ערוך (יו"ד סי' פ"ה ס"ב), שאסור לאכול על שולחן אחד שני אנשים אשר זה אוכל חלב וזה בשר, מחשש שמא יאכלו אחד מהשני ויעברו על איסור בשר בחלב.

לאחר זמן, פשט החותן את הרגל רח"ל, ונעשה יורד, ומני אז לא היתה לו האפשרות ליתן להם בשר וחלב כבתחילה רק נתן להם לחם ומים.

יום אחד הבחין החותן שחתניו עדיין יושבים כל אחד על שולחן אחר כשהם סועדים ביחד, או אז נפנה ואמר להם: בשלמא עד עתה כאשר כל אחד אכל משהו אחר – זה בשר וזה חלב – הבנתי למה כל אחד ישב על שולחן אחר, כדי שלא להיכשל באכילת בשר בחלב, לא כן עתה כאשר שניכם אוכלים אותו לחם ומים, למה לכם לשבת על שולחן אחר ולא על שולחן אחד...

אמר ה"אמרי אמת": בדורות שעברו, היו שרפי מעלה בעלי מדרגה יהודים מרוממים, וממילא כאשר אחד הגדולים חלק על חבירו – או כת אחת נחלקה על כת אחרת – היה זה על יסודות

בעבודת ה' ועניינים נשגבים, משא"כ עתה בדור השפל, כולם עושים אותו דבר – לומדים קצת ומתפללים קצת – א"כ אויף וואס קריגט מען זיך? (על מה חולקים האחד עם השני)...

ויין ישמח - מרגליות אנדה

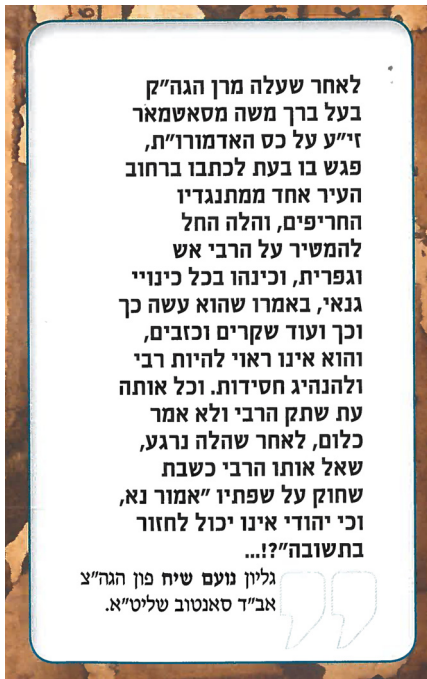
☞ ההתעסקות עם נשמות ישראל דינה כדינה

נפשות כ"א

כי נפש הוא חובל (כד, ו): גדולי ישראל התייחסו לכל נפש ונפש מישראל כאל פנינה ומרגלית יקרה. בכל הליכותיהם הראו דוגמא למופת על הזהירות בעסקי נפשות - 'כי נפש הוא חובל'.

בענין זה סיפר כ"ק האדמו"ר מסקולען-לייקווד שליט"א על זהירותו המופלגת בכבוד הבריות של אביו להבחל"ח כ"ק האדמו"ר מסקולען זצ"ל, שפעם אחת ישב אצל אביו הרבי זצ"ל, ובמקרה היה יום זה יארצייט של אחד מהצדיקים הגדולים ז"ע, ואז נכנס אל הקודש פנימה יהודי אחד שסיפר סיפור על אותו בעל ההילולא, והרבי שמע את כל הסיפור בסבלנות, וגם שאל אותו על כמה פרטים מהסיפור.

לאחר שסיים אותו היהודי את שיחתו, ויצא, שוב נכנס אדם אחר, והחל לספר לרבי בדיוק אותו סיפור שכמה דקות קודם סיפרו היהודי הראשון שישב שם, והאדמו"ר מסקולען זצ"ל שמע בכובד ראש את סיפורו, ושאל אותו על כל פרט ופרט, והתעניין כאילו עדיין לא שמע מעולם את הסיפור, וחלילה לא היה נראה כלל שכבר שמע את הסיפור כמה רגעים לפני זה... (גליון 'נועם שיח' מאת הגה"צ אב"ד סאנטוב שליט"א, כי תבוא תשע"ח)

לאחר שעלה מרן הגה"ק בעל ברך משה מסאשמאר זי"ע על כס האדמורו"ת, פגש בו בעת לכתבו ברחוב העיר אחד ממתנגדיו החריפים, והלה החל להמסיר על הרבי אש וגפירות, וכינהו בכל כינויי גנאי, באמרו שהוא עשה כך וכך ועוד שקרים וכזבים, והוא אינו ראוי להיות רבי ולהנהיג חסידות. וכל אותה עת שתק הרבי ולא אמר כלום, לאחר שהלה נרגע, שאל אותו הרבי כשבת שחוק על שפתיו "אמור נא, וכי יהודי אינו יכול לחזור בתשובה"?...

גליון נועם שיח פון הגה"צ אב"ד סאנטוב שליט"א.

FOOD for THOUGHT

FARGIN YENEM

BY R' YITZCHOK HISIGER

The Bobover Rebbe, at a recent *Shabbos tish*, related that a *Yid* once visited his father, Rav Shlomo Halberstam of Bobov, seeking a *brocha* for the success of a new *bais medrash* he was opening. He sought the *rebbe's* blessing that the endeavor be a successful one.

At the same time, a second Jew entered the *rebbe's* chamber, seeking a *brocha*. This man was on the cusp of opening a shoe store and wished to receive the *rebbe's* blessing

that the business be a profitable one.

The *rov* of the new *shul* and the shoe store owner stood side by side, each one waiting for their *brocha*. The *rebbe* proceeded to give a *brocha* – the exact same one to the two men in front of him.

"If you want to be *matzliach* in what you are undertaking," he said, "have an *ayin tovah* (good eye) toward others. *Oib du vest fargigen yenem*, if you are happy for others, viewing them with a positive eye, you will be *matzliach*."

The eitzah for success - whatever you are engaged in, whether it is rabbonus or commerce - is a straightforward one. Executing it may be difficult at times, but it's our ticket to hatzlacha.

- heard from my neighbor,

Rav Shlomo Zalman Friedman, *rov* of Khal Zichron Elazar-Santov in Lakewood, NJ

"ושמחת בחגך"

ימי חג הסוכות הינם "זמן שמחתנו" ■ אמרות מחכימות ושביבי אורה מדברותיהם של גדולי הדורות על השמחה והצהלה שיש לחוש בחג ■ עובדות מפליאות ותיאורים מרתקים על חסידים ואנשי מעשה שעלו וצהלו בלילי שמחת בית השואבה במחיצת רבותיהם הקדושים ■ הנהגות עתיקות וימין ומנהגים מיוחדים שנהגו רועי שבטי ישראל לדורותיהם

שמואל צבי גנץ

"זמן שמחתנו"

סיפר הרה"ח ר' שמעון גרינוואלד הי"ו משב"ק, שבחול המועד סוכות העצל"ט התקיימה "שמחת בית השואבה" במחיצתו של כ"ק מרן האדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א, והרבי נענה לעומת החסידים בלשונו הצח והמתוק ואמר "יום טוב סוכות הוא זמן שמחתנו, ויש מצוה להיות בשמחה, אמנם צריכים לראות ולהיזהר, שהשמחה לא תבא אצל האדם רק מחמת זה שהוא רוקד ב"שמחת בית השואבה" לקול צלילי שיר וזמר, אלא צריכים להיות בשמחה משום שהיום הוא יו"ט, ואדם שמח – א פרייליכער מענטש – הולך לרקוד..."

שיחות הרה"ג רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב לייקווד.

כ"ח – תוספת לגליון המודיע ערב סוכות תש"פ

כחצרות האדמו"רים והרבנים

אינטרעסאנטע אנעקדאטן און פאסירונגען פון די פארגאנגענע טעג און וואכן

וויזשניץ-ירושלים: כידוע האט כ"ק אדמו"ר מוויזשניץ-ירושלים שליט"א זיך אלע יארן אוועקגעגעבן פאר כלל ישראל בלב ונפש בגוף ובממון. אצינד, ווען ער איז נתעלה געווארן לגדולה אלס וויזניצער רבי אין ירושלים און אין לעיקוואד, גייט ער ווייטער אָן מיט אט די הנהגה, און גיבט אלעס אוועק פון זיך פאר יענעם.

דער רבי שליט"א וואס וויילט אויף חודש תשרי אין ירושלים בקרב חסידיו, האט מיטגענומען מיט זיך דעם היסטארישן ספר תורה וואס איז בחלקו געפאלן בירושה. דער ספר-תורה האט באלאנגט צו הרה"ק דער אמרי חיים זי"ע. שבת פרשת נצבים האט מען געליינט ביי מנחה אין דעם ספר תורה, און נאך די עליה פון "שלישי" האט זיך דער עולם געשטופט ארום דעם בימה צו קענען א בליק טאן אויף דעם הייליגן כתב פונעם ספר-תורה ווען דער רבי שליט"א גייט "הגבה" - כנהוג שבת ביי מנחה, כמנהג בית אבותיו. ווען דער עולם האט געמאכט פלאץ אז דער רבי זאל גיין "הגבה", האט דער רבי באמערקט אז ווי דער זאנטובער רב שליט"א פון לעיקוואד - וועלכער וויילט אין ארץ ישראל - קומט אריין מיטצוהאלטן דעם שלש-סעודות ביים רבי'ן, האט דער רבי גלייך אוועקגעגעבן "הגבה" פאר'ן זאנטובער רב.

רבי אני כבר באמצע השינה...

סיפר לי ידידי ש"ב הרה"ח ר' שלום מיכל אורגל שליט"א יד ימינו של כ"ק מרן הרה"ק מטאהש זי"ע, שבכל ליל שבת קודש בעת עריכת השולחן, היה יושב מימין הרבי חתנו הגדול ה"ה כ"ק אדמו"ר מהאדאס שליט"א.

והנה באחת השבתות הפועה בקרית טאהש אדם מכובד אחד - א שיינער איד - והגיע להבית המדרש עוד בטרם עריכת השולחן, ומיד ניגש אל ראש השולחן והתיישב במקום המיועד לחתנו של הרבי - בצד ימין של הרבי - בלא שיכבדוהו. הגבאים נכנסו להבית המדרש, וראו את האיש הזה יושב במקום המיוחד להאדמו"ר מהאדאס, וחשכו עיניהם, ועמדו אובדי עצות מבלי לדעת מה לעשות, שכן מצד אחד לא רצו לבייש את האיש הזה לומר לו שיקום ממקומו ולפנות את המקום לכבוד חתנו של הרבי - ומאיך גיסא איך שייך להניח אותו להישאר לשבת שם, הלא חתנו של הרבי יותר מכובד ויותר חשוב ויותר מבוגר מאותו יהודי, ובפרט שהוא חתנו של הרבי, ולכן החליטו לא לומר כלום בנידון, ושב ואל תעשה עדיף, ומוטב להשאיר את המצב על מתכונתו כמו שהוא, ולהמתין לראות כיצד יפול דבר.

והנה כשנכנס הרבי לביהמ"ד, תפס על אתר את שאירע שם, ומיד צויה לקרוא אליו את הגבאי - עוד טרם שהתחיל לשיר "שלום עליכם" - ואמר לו שילך לבית חתנו תיכף ומיד, ויגיד לחתנו, שהוא מאוד צרוד בקולו - הייעריג - ואינו יכול לקרות בתפילת שחרית בתורה - כידוע שהרבי היה קורא מידי שבת בשבתו בתורה ולא הפסיד מעולם לקרוא בתורה - ואמור לו בשמי שביקשתי שישאר בביתו, ויכין את עצמו לקרות למחר בתורה...

וכך, בתושייתו המרובה של הרבי, הכל על מקומו יבוא בשלום...

סיפר לי גיסי הרה"ג ר' אלכסנדר בלויא שליט"א ראש ישיבת סקווירא וטאהש במונטריאל, שלפני הרבה שנים התקשר כ"ק מרן הרה"ק מטאהש זי"ע לנגיד אחד באמצע הלילה, ואמר לו שהוא נצרך לסכום כסף גדול באופן דחוף ביותר, והנגיד הגיב ואמר להרבי "רבי אני כבר באמצע השינה", אמר לו הרבי "אינך צריך לדאוג, תכתוב טשעק מיד, ותשאיר את זה בתיתב הדואר שלך ואתה יכול לחזור לישון, ואני אשלח כבר שליח לקחת את הטשעק ממך"...

הנגיד שמע את דברי הרבי, ואמר לרבי "בסדר, אני אעשה את זה לרבי".

אח"כ שאל הנגיד את הרבי "מה עוד אני יכול לעשות להרבי?" אמר לו הרבי: עכשיו תרים את ידך למעלה, ותאמר לרבונו של עולם! - "איך האב נאך גארנישט געטאן פאר דיר"...

סיפר איש אחד, שפעם עשה לו מרן הרה"ק מטאהש זי"ע טובה גדולה, והיהודי נכנס אצל הרבי להודות לו על כך, ואמר לו "אני מודה להרבי מאוד מאוד על הטובה הגדולה שעשה עבורי, והגני אומר לו יישר כח מכל הלב".

נענה הרבי ואמר לו "לא לי אתה צריך להודות, כי אם להקב"ה!" כששמע האיש הזה את דברי הרבי, נענה ואמר להרבי "הרבי מלמד אותנו דרך חדש - ומהיום - כשאחד יעשה טובה להשני, השני יתעלם ממנו לגמרי ויאמר לו 'איך האב מיט דיר גארנישט איינגעלייגט', לא אתה עשית לי טובה, אלא הקב"ה"...

אמר לו הרבי "לא הבנת את כוונתי, לא נתכוונתי לומר שאין צריכים להודות לזה שעשה לך את הטובה, אלא כוונתי היתה, שצריכים לומר לזה שעשה לך את הטובה: אני מודה להקב"ה על ששלח אלי יהודי כזה, ואני מבקש מהקב"ה שישלח לו הצלחה בכל מעשיו, ויתן לו אריכות ימים".

מיד כששמע האיש את דברי הרבי, נתרגש עד למאוד, ותפס את הרבי בידו ואמר "רבונו של עולם! - ייש"כ ייש"כ מעומק הלב שנתת לנו רבי כזה! ואני מבקש ממך ה' הטוב, שתתן להרבי כח ובריאות ואריכות ימים וינהלנו לקראת משיח צדקנו במהרה בימינו"...

